

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. SITUACIJA U DRŽAVAMA ČLANICIMA MANIVAL.....	6
2.1 Pregled sektora kockanja na internetu	6
2.2 Pravni okvir za sektor kockanja na internetu.....	6
2.2.1 Sistemi licenciranja.....	6
2.2.2 Obaveze operatora onlajn kockanja vezane za SPN/SFT	7
2.2.3 Regulisanje plaćanja i drugih uslova vezanih za plaćanje u cilju SPN/SFT .	7
2.2.4 Uslovi za otvaranje e-računa	7
2.2.5 Provera informacija od strane vlasnika licence	8
2.2.6 Načini plaćanja	8
2.3 Obim i vrsta kockanja koje se nude i javne politike.....	8
3. RIZIK OD PN/FT KOD ONLAJN KOCKANJA.....	9
3.1 Tipologije	10
3.2 Indikatori	11
3.3 Ranjivost.....	12
3.3.1 Ranjivost povezana sa onlajn kockanjem.....	12
3.3.2 Oblici ranjivosti povezani za metode plaćanja kod kockanja na internetu	13
3.3.3. Pitanja s kojima se suočavaju policijski organi	14
4. ZAKLJUČCI	15

©Savet evrope. Sva prava zadržana. Reprodukcijska je dozvoljena uz navođenje izvora, osim ako nije drugačije navedeno. Nijedan deo ove publikacije ne sme se prevoditi, reprodukovati ili prenositi za upotrebu u komercijalne svrhe ili preneti ni na koji način, ni elektronski (CD-Rom, Internet, itd.) ni mehanički, i nije dozvoljeno fotokopiranje, snimanje na bilo kakav sistem za čuvanje ili preuzimanje informacija bez prethodnog pismenog odobrenja Saveta Evrope, Generalnog direktorata I - Ljudska prava i vladavina prava, Savet Evrope (F-67075 Strazburg, adresa: moneyval@coe.int)

Ova publikacija je prevedena uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran FATF, i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije. Evropska unija ne preuzima odgovornost ni za kakve greške ili propuste u ovom prevodu.

Publikacija [Pranje novca i finansiranje terorizma putem kockanja na internetu] predstavlja prevod na srpski jezik originalne verzije na engleskom jeziku. Preveden je na srpski jezik uz odobrenje Sekretarijata FATF, u okviru projekta: Unapređenje kvaliteta i efikasnosti izveštavanja o sumnjivim transakcijama i ključnih funkcija Uprave za sprečavanje pranja novca, koji finansira Evropska unija. Korisnik projekta je Ministarstvo finansija Republike Srbije - Uprava za sprečavanje pranja novca. Projekat sprovodi konzorcijum koji predvodi KPMG.

Zvanična verzija izveštaja na engleskom jeziku dostupna je na www.fatf-gafi.org
Autorsko pravo © FATF/OECD. Sva prava zadržana.

Ovo je radni prevod. U slučaju sukoba u vezi sa tumačenjem, merodavne su zvanične verzije teksta na engleskom i francuskom jeziku objavljene na internet stranici FATF.

Skraćenice i akronimi

SPN/SFT	Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma
CDD	(Customer Due Diligence) Provera poslovanja stranke
DNS	Sistem naziva domena
EU	Evropska unija
FATF	Radna grupa za finansijsku akciju
FIU	Finansijsko-obaveštajna služba
FT	Finansiranje terorizma
ISP	Pružalac internet usluge
IP	Internet protokol
PN	Pranje novca
MANIVAL	Komitet stručnjaka Saveta Evrope za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma
PR	Pristup zasnovan na proceni rizika

1. UVOD

1. Posljednjih godina industrija kockanja na internetu doživljava procvat. Ovo je uglavnom rezultat neprestanog tehnološkog razvoja zbog kojeg se iskustvo kockanja na internetu poboljšalo, a samo kockanje postalo lako dostupno. Obim kockanja na internetu dostigao je ogromne razmere i ovaj sektor sada beleži značajan finansijski rezultat.
2. Onlajn kockanje je u suštini prekogranična aktivnost. Različite komponente koje su neophodne za rad internet stranice za kockanje obično se nalaze na različitim lokacijama širom sveta, uključujući i ofšor destinacije. Na primer, internet stranica za kockanje registrovana je u jednoj državi, dok se server nalazi u drugoj. Finansijska aktivnost i upravljanje operacijom kockanja na internetu mogu se nalaziti u još jednoj državi. Kao rezultat toga, u regulisanje sektora uključeno je više zainteresovanih strana i pravnih sistema, što može da stvori pravne praznine i probleme vezane za nadležnost koji se mogu zloupotrebiti u svrhe PN/FT.
3. Sektor onlajn kockanja suočava se sa drugim izazovima kod upravljanja rizikom od PN/ FT. Naročito postojanje alternativnih platnih sistema za uplatu sredstava na onlajn račune za kockanje može značajno doprineti izloženosti onlajn kockanja rizicima od PN/FT. Štaviše, kao rezultat velikih preokreta nastalih kockanjem na internetu i lakoće kojom se može uspostaviti kockanje na internetu u određenim državama, sektor je postao posebno atraktivan za kriminalne organizacije kao sredstvo za pranje sredstava proisteklih iz kriminalnih aktivnosti. Ove i druge slabosti biće detaljnije istražene u ovom izveštaju.
4. Kriminalne aktivnosti u sektoru onlajn kockanja proširuju se i na druga područja izvan PN/FT. Najčešće pretnje u smislu krivičnih dela koje se povezuju sa ovim sektorom su pre svega prevara i nameštanje utakmica. Iako postoji direktna veza između ovih aktivnosti i pranja novca, metodologije koje kriminalci koriste u vršenju tih aktivnosti ne spadaju u područje ove studije i zbog toga neće biti ispitivane u izveštaju.
5. U martu 2009. godine, FATF i APG zajedno su objavili izveštaj o tipologiji PN/FT uz pomoć kazina². Iako se u izveštaju ne ispituju rizici povezani sa kockanjem na internetu, u njemu se pominje značajan jaz koji postoji u identifikaciji i analizi rizika i ranjivosti sektora kockanja na internetu u vezi sa PN/FT. Utvrđeno je da su potrebna dodatna tipološka istraživanja PN/FT putem kockanja na internetu.
6. U tom duhu, MANIVAL je doneo odluku da se izradi studija tipologija PN/FT kako bi se iznele sve moguće tipologije PN/FT, ranjivost i pokazatelji u sektoru kockanja na internetu. Studiju je sproveo tim sastavljen od dva predstavnika FOS na Kipru (MOKAS), koji su vodili tim, predstavnika FOS Rumunije (NOCPML), predstavnika FOS Izraela (IMPA), predstavnika FOS Malte (FIAU) i predstavnika Sekretarijata MANIVAL.
7. Studija je zasnovana na informacijama prikupljenim iz dva upitnika koja su podeljena članovima i posmatračima MANIVAL, kao i na sastanku na temu tipologija održanom u Limasolu, na Kipru (novembar 2009.) i dopunskom sastanku s predstavnicima javnog i privatnog sektora koji je održan na Malti u St. Džulijansu (maj 2011.). Konsultovana je i javno dostupna literatura.

² Vulnerabilities of Casinos and Gaming Sector, APG (Asia Pacific Group on Money Laundering) and FATF Report, March 2009. (Ranjivost kazina i sektora kockanja APG –Azijsko-Pacifička grupa za sprečavanje pranja novca)

8. Pošto su članovi MANIVAL dostavili ograničen obim informacija projektnom timu, bilo je moguće pružiti samo generički prikaz veličine, prirode i obima sektora kockanja na internetu i načina na koji je sektor regulisan. Isto se odnosi i na analizu rizika od PN/FT unutar sektora.

2. SITUACIJA U DRŽAVAMA ČLANICIMA MANIVAL

2.1 Pregled sektora kockanja na internetu

9. Teško je opisati kockanje na internetu u državama članicama MANIVAL s obzirom na ograničeni obim informacija. Ipak, izdvajaju se tri različite kategorije država:

- Države u kojima je kockanje na internetu i zakonito i regulisano. Takve države mogu preuzeti ulogu domaćina stranicama za kockanje na internetu čime im omogućavaju da nude svoje usluge u zemljama širom sveta. Nivo regulisanosti varira između različitih država koje spadaju u ovu kategoriju.
- Države u kojima je kockanje na internetu zakonito, ali nije regulisano. Takve države mogu predstavljati rizik jer dozvoljavaju registraciju stranica za kockanje na internetu bez odgovarajućeg nadzora, što obuhvata i rizik da će se infrastruktura za kockanje koristiti za pranje sredstava proisteklih iz krivične delatnosti ili za finansiranje terorizma.
- Države u kojima je kockanje na internetu nezakonito. Ova aktivnost takođe može predstavljati prethodno krivično delo za pranje novca i zato bi sva sredstva koja se stvore putem kockanja na internetu trebalo smatrati protivzakonitom imovinom. Neke države unutar ove kategorije istakle su da, iako je kockanje na internetu nezakonito na njihovoj teritoriji, lica koja vode stranice za kockanje na internetu na različite načine izbegavaju ograničenja koja se tiču njihovih finansijskih aktivnosti, na primer, daje se lažni kod kojim se odobrava plaćanje kreditnim karticama i time se lokalne firme koje izdaju kreditne kartice iskorišćavaju za potrebe kockanja na internetu.

2.2 Pravni okvir za sektor kockanja na internetu

2.2.1 Sistemi licenciranja

10. Uslovi za izdavanje licence za kockanje na internetu su u velikoj meri slični u svim državama MANIVAL u kojima postoji sistem licenciranja. Generalno, zahtev za licencu za kockanje na internetu mora podneti pravno lice registrovano u zemlji u kojoj se licenca traži. Upravni odbor pravnog lica koji se prijavljuje za licencu mora ispunjavati određene kriterijume „prikladnosti i ispravnosti“, a identitet stvarnih vlasnika koji kontrolišu pravno lice mora biti poznat. Detaljni tehnički uslovi koje moraju da ispune sistemi kontrole i igara na sreću takođe se uglavnom primenjuju u svim zemljama. Organi odgovorni za izdavanje licenci za kockanje na internetu i nadzor licenciranih operatora razlikuju se od

zemlje do zemlje. To može biti ministarstvo finansija, poreska uprava i uprava odgovorna za nadzor nad kockanjem.

2.2.2 Obaveze operatora onlajn kockanja vezane za SPN/SFT

11. Rad licenciranih operatora kockanja na internetu uglavnom je regulisan nacionalnim zakonima o SPN/SFT i samim tim oni moraju da ispune uslove vezane za proveru poslovanja stranke (DD), vođenje evidencija i izveštavanje. Nadzor za svrhe SPN/SFT vrši FOS ili drugi organ za nadzor nad finansijama/kockanjem u dotičnoj državi.

2.2.3 Regulisanje plaćanja i drugih uslova vezanih za plaćanje u cilju SPN/SFT

12. Većina članica MANIVAL koja reguliše kockanje na internetu uvela je mere kojima će se obezbediti da licencirani operatori za kockanje na internetu prihvataju uplate samo od ovlašćenih kreditnih i drugih finansijskih institucija koje su u obavezi da primenjuju mere vezane za SPN/SFT. U nekim zemljama transakcije koje se obavljaju između operatora za kockanje na internetu i igrača mogu se odvijati samo preko računa posebne namene. U ostalim zemljama, operatori za kockanje na internetu mogu primiti uplate samo od kreditne ili finansijske institucije koja ima licencu u toj zemlji.

13. U većini pravnih sistema, operatori za kockanje na internetu moraju se pobrinuti da se sredstva na računu za kockanje uplaćuju na isti račun na kojem su bila položena na početku. Ovim se sprečava plaćanje trećih lica sa računa igrača.

14. Operatori za kockanje na internetu uglavnom su dužni da sredstva igrača drže odvojeno od sopstvenih sredstava i to na računu klijenata koji se vodi kod kreditne institucije. Takvi računi predmet su stalnog nadzora od strane kreditne institucije što obezbeđuje dodatni nivo nadzora nad transakcijama koje se vrše putem takvog računa.

2.2.4 Uslovi za otvaranje e-računa

15. Operatori onlajn kockanja moraju da otvore nalog za svakog igrača koji se registruje. Registracija se sastoji od identifikacije igrača, koja obuhvata navođenje punog imena, datuma rođenja i adrese igrača. U nekim slučajevima se takođe traže JMBG, adresa e-pošte i poreski broj igrača. Nije jasno da li sve zemlje zahtevaju da se e-računi povežu sa najmanje jednim bankovnim računom na ime igrača.

16. Ograničenja u odnosu na starost igrača razlikuju se od države do države. U nekim državama zabranjeno je otvaranje naloga osobama mlađim od osamnaest godina, dok je u drugim slučajevima starosna granica dvadeset jedna godina.

17. Postoje i druga ograničenja:

- ograničenja iznosa novca sa kojim se može kockati;
- ograničenja u pogledu vremena koje se može provesti u kockanju;
- ograničenja u broju naloga za kockanje koje igrač može držati (koji je obično jedan po igraču);
- zabrana davanja kredita igraču;
- zabrana prihvatanja uloga od igrača ako igrač nije uplatio ništa na svoj račun.

2.2.5 Provera informacija od strane vlasnika licence

18. Provera identiteta igrača obično se vrši korišćenjem komercijalnih internet stranica koje pružaju takve usluge. U nekim zemljama se od operatora onlajn kockanja traži da provere identitet licem u lice budući da otvaranje e-računa spada u definiciju poslovnog odnosa u smislu zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

2.2.6 Načini plaćanja

19. Različiti načini plaćanja mogu se koristiti za finansiranje računa za kockanje na internetu; debitne/kreditne kartice, plaćanje putem interenta, elektronski transferi, e-gotovina, čekovi i pripejd kartice. Plaćanje putem debitnih/kreditnih kartica je prihvatljiv oblik plaćanja u svim zemljama. Plaćanje putem interneta i elektronski transferi takođe su uobičajeni oblici plaćanja, mada u znatno manjem obimu od debitnih i kreditnih kartica. E-gotovina, čekovi, gotovina i pripejd kartice uglavnom nisu dozvoljeni kao načini plaćanja.

2.3 Obim i vrsta kockanja koje se nude i javne politike

Ukupan broj licenciranih operatora onlajn kockanja i internet stranica izgleda da nije opsežan u državama članicama MANIVAL, sa izuzetkom malog broja zemalja. U nekim zemljama primenjuje se koncept jedinstvene licence³. Kockanje na internetu obuhvata klađenje, kockarnice i lutrije/bingo. Na osnovu podataka iz upitnika, članovi MANIVAL mogu se grubo svrstati u četiri različite kategorije. Prva kategorija sastoji se od onih država u kojima je broj licenciranih subjekata i internet stranica kojima upravljaju takvi subjekti značajan i u kojima su dostupne sve vrste kockanja na internetu. U drugom su one države u kojima se primenjuje koncept jedinstvene licence ili je broj licenciranih subjekata i vrsta kockanja na internetu vrlo ograničen. U trećoj kategoriji su one države u kojima su dostupne sve vrste kockanja na internetu, ali je broj licenciranih subjekata i internet stranica vrlo nizak. U četvrtoj kategoriji je dozvoljeno samo sportko klađenje. Međutim, broj licenciranih subjekata i internet stranica otvorenih za ove potrebe u ovim državama je značajan.

³ Koncept jedinstvene licence primenjuje se u onim državama koje jednom jedinom operatoru (bilo po zakonima koji regulišu odnos između države i pojedinca ili zakonima koji regulišu odnose između pojedinaca) daju ekskluzivna prava na pružanje usluga kockanja, a pri tome je svim ostalim operatorima zabranjeno pružanje usluga za kockanje u toj državi.

21. Razlika između ovih kategorija ne utiče na ograničenja koja su ove države postavile u pogledu kockanja na internetu. U stvari, dok u nekim državama ne dozvoljavaju subjektima koji imaju licencu u drugoj državi da posluju i ne dozvoljavaju prekogranično kockanje na internetu, u drugim državama subjekti koji su licencirani u stranim državama mogu da pružaju svoje usluge ako su licencirani u svojoj državi ili su dobili dozvolu da pružaju svoje usluge od strane date države. Ove varijacije dodatno doprinose raznolikosti okruženja za kockanje na internetu kod članova MANIVAL.

22. Sve države koje regulišu kockanje na internetu sprovode mere kako bi zaštitile ovaj sektor i sprečile pružanje ilegalnih igara na sreću, koje, kako je objavljeno, uglavnom potiču iz ofšor država ili određenih azijskih zemalja. Razne tehnike se koriste za otkrivanje i sprečavanje ilegalnog kockanja. Na primer, u jednom slučaju organ koji reguliše kockanje ovlašćen je da zahteva blokiranje određenih internet stranica preko kojih se realizuje kockanje na internetu ako im nije izdata odgovarajuća dozvola. U drugom slučaju, sličan sistem blokiranja IP-a koristi se za sprečavanje rada ilegalnih internet stranica za kockanje u kome se pružaocu internet usluga može narediti da blokira domen subjektima koji vode ilegalno kockanje na internetu. Spisak internet stranica koje su blokirane naredbom organa koji reguliše kockanje je u tim okolnostima obično javno dostupan na stranici organa i svaka osoba koja pokuša da pristupi nekoj od ovih stranica usmerava se na „početnu stranicu“ organa koji reguliše kockanje. Predstavnici jedne zemlje izvestili su da je njihov organ koji reguliše kockanje osnovao odeljenje za prevenciju u oblasti informacionih tehnologija koje se bavi otkrivanjem nelicenciranih operatora, a sve aktivnosti koje se otkriju odmah se prijavljuju policiji. U jednoj zemlji kada organ koji reguliše kockanje otkrije rad bez licence, izdaje nalog za zabranu. Ako se ne postupi to takvom nalogu, podnosi se zahtev upravnim sudovima da izdaju nalog pružaocima internet usluga da blokiraju pristup takvim nelicenciranim stranicama. Objavljeno je da se u praksi takve stranice blokiraju filtriranjem DNS.

3. RIZIK OD PN/FT KOD ONLAJN KOCKANJA

23. U odgovorima iz upitnika članovi MANIVAL dostavili su ograničen obim informacija o riziku od PN/FT unutar sektora kockanja na internetu. Zbog toga je teško odrediti u kojoj je meri onlajn kockanje unutar država članica MANIVAL podložno riziku od PN/FT. Čini se da je to slučaj i u državama članicama Evropske unije. Kao što je naznačeno u Radnom dokumentu Evropske komisije o kockanju na internetu na unutrašnjem tržištu⁴, objavljenom 23. oktobra 2012. godine, trenutno postoje vrlo ograničene informacije ili dokazi koji upućuju na to da se licencirani operatori za kockanje na internetu u Evropi zloupotrebljavaju u svrhe PN/FT.

24. Dalje, u literaturi koja govori o ovoj temi⁵, koju je konsultovao projektni tim, ukazuje se na to da su rizici od PN/FT vezani za regulisano kockanje na mreži niski i da taj sektor verovatno neće biti najpovoljnija opcija za pranje novca ili finansijere terorizma zbog sledećih faktora:

- Identitet kockara kao klijenata se proverava i samim tim je poznat;

⁴ SWD(2012) 345 konačna str. 89

⁵ “The threat of money laundering and terrorist financing through the online gambling industry“ (Pretnja od pranja novca i finansiranja terorizma kroz kockanje na internetu), autori - MHA Consulting for the Remote Gambling Association (jun 2009.) i „Money laundering risks and E-Gaming: A European overview and assessment“ (Rizici od pranja novca i kockanje na internetu: Evropski pregled i ocena“), Michael Levi (septembar 2009.)

- Finansijske transakcije povezane sa kockanjem na internetu odvijaju se elektronskim putem i stoga ih je lako pratiti;
- Svako klađenje na internetu se evidentira.

25. Bez obzira na to, izostanak bilo kakvih značajnih podataka o konkretnim slučajevima PN/FT ne treba tumačiti kao da rizik od PN/FT u sektoru kockanja na internetu ne postoji. Zaista, tokom radionice koja je održana sa predstavnicima raznih FOS, nadzornih organa i policijskih organa i dopunskog sastanka sa nadzornim organima i predstavnicima privatnog sektora identifikovane su različite potencijalne tipologije PN/FT, indikatori (crvene zastavice) i ranjivost. Ove tipologije, indikatori i ranjivost ne temelje se na empirijskim podacima ili čvrstim dokazima, već na iskustvima i anegdotskim informacijama dobijenim od zainteresovanih strana iz javnog i privatnog sektora. Zaključci projektnog tima se takođe zasnivaju na rizicima od PN/FT koje je FATF naveo u Vodiču za PR za kazina⁶ a koji se odnose na kockanje na daljinu.

3.1 Tipologije

26. Projektni tim utvrdio je sledeće potencijalne tipologije:

- Perač novca, u dogovoru s ofšor operatorom internet stranice za kockanje, uplaćuje sredstva dobijena kriminalnim aktivnostima na račun za kockanje i povlači ta sredstva kao dobitak. Operator internet stranice zadržava procenat od zarade na ime provizije, dok perač prijavljuje dobitak poreskim vlastima, a potom sredstva koristi u zakonite svrhe.
- Perač novca osniva kompaniju u ofšor državi preko raznih lica. Kompanija potom podnosi zahtev za licencu za kockanje na internetu u datoj ofšor državi. Sredstva koja potiču iz kriminalnih aktivnosti peru se putem stranice za kockanje na internetu koju kontroliše perač novca.
- Kriminalac se dogovara sa drugim osobama koje se pojavljuju kao stvarni vlasnici kompanije koja se koristi za dobijanje licence za kockanje na internetu. Nelegalno stečena sredstva se zatim mešaju sa legitimnim profitom kompanije i polažu na bankovni račun.

Perač novca uspostavlja stranicu za kockanje na internetu, a da prethodno nije registrovao stranicu i nije dobio licencu. Ta stranica nije dostupna javnosti, ali se koristi za uplaćivanje sredstava dobijenih od kriminalnih aktivnosti koja se, potom, distribuiraju kao dobitak raznim saradnicima. Internet stranica se tada gasi pod glavnim izgovorom da se to čini zbog toga što ne donosi profit.

- Perač novca dogovara se sa profesionalnim kockarima da oni uplaćuju ilegalno stečena sredstva na internet stranicu za kockanje na internetu. Kockari zadržavaju proviziju od svih dobitaka pre nego što se preostala sredstva prenesu peraču novca.
- Nelegalno stečena sredstva uplaćuju se na račun za kockanje putem interneta uz korišćenje lažnog identiteta. Igrač se bavi minimalnim kockarskim aktivnostima koje su dovoljne da račun

⁶ FATF Smernice za pristup zasnovan na proceni rizika za kazina, 23. oktobar 2008.

izgleda verodostojno. Nakon pretrpljenog minimalnog gubitka, sredstva se prebacuju sa računa za igre na zakoniti bankovni račun.

- Perač novca uplaćuje sredstva stečena kriminalnim aktivnostima u e-novčanik putem stranice za prenos novca. Saradnik zatim uplaćuje sredstva na račun za onlajn kockanje. Dobici se vraćaju na račun e-novčanika i koriste se u druge zakonite svrhe na drugim internet stranama.
- Perač novca uplaćuje sredstva na račun za onlajn kockanje koristeći ukradeni identitet da bi izbegao da se otkrije njegov pravi indetitet.
- Peer-to-peer igre poput e-pokera, gde se vrednost prenosi između elektronskih i ljudskih igrača kao rezultat namernih gubitaka, uz relativno nisku naknadu igračima. Igrači će uložiti velike sume kladeći se na vrlo loše ruke očekujući da će izgubiti od drugih igrača.⁷ Ovo je opšte poznato kao chip-damping, odnosno prebacivanje žetona i smatra se da uglavnom predstavlja rizik od FT.

3.2 Indikatori

27. Projektni tim utvrdio je sledeće indikatore koji ukazuju na moguće pranje novca putem onlajn kockanja:

- Informacije koje igrač pruža sadrže brojne neusklađenosti (npr. domen e-pošte, broj telefona ili poštanskog broja ne odgovaraju državi);
- Podaci registrovane kreditne kartice ili bankovnog računa ne odgovaraju podacima o registraciji igrača;
- Igrač se nalazi u državi visokog rizika ili je utvrđeno da se nalazi na međunarodnoj listi sankcionisanih lica;
- Igrač je identifikovan kao politički eksponirana osoba;
- Igrač je pokušao da otvori više računa pod istim imenom;
- Igrač otvara nekoliko računa pod različitim imenima koristeći istu IP adresu;
- Povlačenje sa računa nije srazmerno prometu po računu, kao na primer kada igrač izvrši brojna podizanja, a da prethodno nije bilo značajnih kockarskih aktivnosti;
- Igrač polaže velike količine sredstava na svoj račun za onlajn kockanje;
- Izvor sredstava koji se polažu na račun izgleda sumnjiv i nije moguće proveriti poreklo sredstava;
- Kupac se prijavljuje na račun iz više zemalja;
- Polaganje značajnih sredstava praćeno vrlo ograničenom aktivnošću;

⁷ Radni dokument str. 91

- Igrač je povezan sa nalogima koji su bili predmet prethodne istrage;
- Utvrđeno je da različiti igrači dele bankovne račune na koje se uplaćuju sredstva i kasnije podižu.

3.3 Ranjivost

3.3.1 Ranjivost povezana sa onlajn kockanjem

28. Nakon razgovora sa zainteresovanim stranama, primećeno je da se rizik od PN/FT značajno povećava kada se onlajn kockanje odvija preko ofšore država ili država u kojima se onlajn kockanje ne reguliše. To je zbog činjenice da su u takvim slučajevima nadzor i regulacija u potpunosti izostali i da igrači ne moraju da postupaju u skladu sa preventivnim merama. Ovaj zaključak je u velikoj meri u skladu sa saznanjima Evropske komisije, koji povezuje rizike od PN/FT prvenstveno sa „operatorima čiji je rad neregulisan, i koji nude svoje usluge na daljinu izvan EU uz vrlo nizak stepen regulacije i nadzora ili bez nadzora“.⁸

29. Projektni tim je utvrdio sledeće glavne oblike ranjivosti:

- **Prekogranična priroda onlajn kockanja**

S obzirom na činjenicu da onlajn kockanje ima prekogranični element, može biti predmet regulisanja u okviru različitih režima. Ovim se mogu stvoriti praznine u propisima koje učinioci krivičnih dela mogu zloupotrebiti. U takvim okolnostima ne postoji strukturirana i sistematska saradnja između nadzornih i policijskih organa u različitim državama.

- **Brzina i prekogranična priroda transakcija⁹**

Budući da se transakcije onlajn kockanja sprovode putem interneta u nekim slučajevima ih je teško pratiti i povezati sa određenim pojedincima.

- **Kockanje na mreži po svojoj prirodi ne obuhvata direktan kontakt**

Činjenica da igrači nisu fizički prisutni za potrebe provere identiteta otežava postupak provere poslovanja stranke (CDD).

- **Mali broj istraga i postupaka za PN/FT**

Policijski organi i tužioci imaju ograničena saznanja o tome kako kriminalci zloupotrebljavaju kockanje na internetu za potrebe PN/FT i ne susreću se često sa takvim slučajevima, zbog čega je obučavanje policijskih organa i tužilaštava o tipologijama PN/FT koje se koriste u ovom sektoru otežano.

- **Upaćivanje dobitaka na razne račune**

⁸ Ibid. str. 89

⁹ U izvesnoj meri ova ranjivost je u suprotnosti sa saznanjima Konsultantskog izveštaja MHA koji je već spomenut u ovom izveštaju u kome se navodi da je rizik od PN/FT putem onlajn kockanja sveden na minimum jer se finansijske transakcije vezane za onlajn kockanje sprovode elektronski zbog čega ih je lako pratiti.

Operatori onlajn kockanja, posebno oni koji nisu licencirani, koji uplaćuju dobitke ili neiskorišćena sredstva na račun koji nije račun preko koga su sredstva prvobitno deponovana na račun za kockanje, mogu i nesvesno prati nezakonito stečena sredstva. Iako licenciranim operatorima onlajn kockanja ovo nije dozvoljeno, mogu se pojaviti problemi kada se sredstva u početku deponuju putem, na primer, Mastercard računa koji ne dozvoljava unutrašnji prenos sredstava.

- **Upotreba više računa**

Operatori onlajn kockanja koji dozvoljavaju igračima da otvore više računa omogućavaju klijentima da slobodno premeštaju sredstva sa jednog računa na drugi, pri čemu prikrivaju poreklo sredstava.

- **Korišćenje pružaoca usluga prenosa novca**

Pružaoци usluga prenosa novca obično prihvataju da uplate gotovinu na račune za kockanje na internetu. Upotreba gotovine u ovom slučaju stvara poteškoće kod otkrivanja porekla gotovine, posebno ako dotičan pružalac usluga nije primenio odgovarajuće mere provere poslovanja stranke (CDD).

- **Upotreba glavnog (master) računa**

Glavni račun za kockanje na internetu dostupan je osobi koja nudi kockanje iz neke organizacije. Igrači organizacije imaju direktan pristup glavnom računu i nisu predmet mera provere poslovanja stranke (CDD). Pod ovim okolnostima lice koje vodi glavni račun nije u mogućnosti da utvrdi identitet igrača koji ga koriste.

- **VIP nalozi**

Operatori onlajn kockanja mogu da obezbede VIP račune određenim igračima koji na svoj račun za kockanje uplate značajna sredstva. Ovi igrači uglavnom nisu predmet stroge provere poslovanja stranke (CDD).

- **Mešani lanci kockanja**

Igrači uplaćuju gotovinu fizičkim operatorima aktivnosti kockanja koja se prenosi na račun za kockanje na internetu. Na ovaj način se upotreba finansijskog sistema u potpunosti zaobilazi.

3.3.2 Oblici ranjivosti povezani za metode plaćanja kod kockanja na internetu

30. Može se tvrditi da, budući da se transakcije za kockanje na internetu odvijaju prvenstveno zahvaljujući finansijskom sektoru, dodatni sloj preventivnih mera obezbeđuje otkrivanje aktivnosti PN/FT, čime se rizik od PN/FT značajno rizikuje. Međutim, postoje različiti faktori koji utiču na ovu pretpostavku:

- Banke nisu u stanju da otkriju svaku moguću sumnju na PN/FT u vezi sa igračima, jer nemaju pristup određenim informacijama igrača, kao što je na primer obrazac kockanja igrača;

- Operatori onlajn kockanja bez licence ne zahtevaju od igrača da deponuju sredstva preko ovlašćenih finansijskih institucija koje moraju da ispunjavaju određene uslove vezane za SPN/SFT;
- Ni sve države koje izdaju licence operatorima onlajn kockanja ne zahtevaju od njih da igračima deponuju sredstva isključivo putem ovlašćenih finansijskih institucija koje ispunjavaju određene uslove vezane za SPN/SFT.

31. Drugi važan faktor koji treba uzeti u obzir prilikom procene rizika od PN/FT u sektoru kockanja na internetu je upotreba alternativnih načina plaćanja za deponovanje sredstava na račun za onlajn kockanje. Načini plaćanja se uglavnom dele na tradicionalne i alternativne. Tradicionalne metode obuhvataju bankovne račune (elektronske transfere), debitne i kreditne kartice, putničke čekove, bankarske čekove, lične čekove i novčane doznake. Alternativne metode obuhvataju pripejd kartice, korišćenje usluga onlajn plaćanja i digitalnu valutu (E-gotovinu).

32. Prema navodima predstavnika sektora kockanja na internetu, s obzirom da finansijske institucije sve više blokiraju transakcije kreditnim karticama povezane sa kockanjem na internetu, očekuje se veće interesovanje za alternativne načine plaćanja. Stoga je od suštinske važnosti da operatori onlajn kockanja omoguće igračima da deponuju sredstva preko regulisanih tela koja pružaju alternativne usluge plaćanja koje su predmet odgovarajućih mera protiv pranja novca i finansiranja terorizma. FATF je već detaljno istražio rizike od PN/FT povezane sa alternativnim načinima plaćanja. Za potpuno razumevanje ovih rizika potrebno je pogledati različite izveštaje FATF¹⁰ izdate u vezi s ovom temom.

33. Što se tiče kockanja na internetu, projektni tim je identifikovao dve velike slabosti u vezi sa alternativnim načinima plaćanja:

- **Polaganje sredstava putem finansijskih posrednika**
Uplaćivanje sredstava na račun za kockanje putem finansijskih posrednika na internetu koji nemaju obavezu da postupaju u skladu sa odgovarajućim propisima za SPN/SFT onemogućava otkrivanje izvora sredstava uplaćenih na račun za kockanje.
- **Upotreba pripejd kartica**

Uplata sredstava na račune za kockanje putem pripejd kartica za koje važi blaža provera poslovanja stranke (CDD) otežava operatorima da otkriju izvor uplaćenih sredstava.

3.3.3. Pitanja s kojima se suočavaju policijski organi

34. Kao što je pomenuto u prethodnim delovima izveštaja, zemlje članice MANIVAL na različite načine regulišu kockanje na internetu. Te razlike mogu ometati efikasnu policijsku saradnju i prekogranične istrage. Na primer, s obzirom na činjenicu da se onlajn kockanje u nekim zemljama smatra zakonitim, a u drugim nezakonitim, nastaju poteškoće u prikupljanju dokaza putem uzajamne pravne

¹⁰ FATF izveštaji o tipologijama: „Izveštaj o novim metodama plaćanja“, 13. oktobar 2006; „Ranjivost komercijalnih internet stranica i sistema plaćanja putem interenta na pranje novca i finansiranje terorizma“, 18. jun 2008. i „Pranje novca uz pomoć novih metoda plaćanja“, oktobar 2010.

pomoći. Pored toga, istražni organi se suočavaju sa izazovima zbog prirode kockanja na internetu. Na primer, serveri mogu biti u jednoj državi, dok se internet stranicama može upravljati na daljinu iz drugih država. Istovremeno, kockari mogu pristupiti ovim stranicama sa bilo kojeg mesta na svetu. Identifikacija svih ovih različitih lokacija putem IP adrese složen je zadatak za policiju, posebno u onim slučajevima kada internet stranica za kockanje nema licencu.

4. ZAKLJUČCI

35. Sektor za kockanje na internetu u zemljama članicama MANIVAL prilično je raznolik. U nekim državama kockanje na internetu je zakonito i regulisano propisima. U drugim, iako onlajn kockanje nije zabranjeno, ne postoji nadzorni okvir koji bi regulisao sektor. U nekoliko država onlajn kockanje smatra se nezakonitim i osobe koje se bave takvim aktivnostima podležu krivičnim sankcijama.

36. Obim kockanja na internetu u državama članicama MANIVAL značajno se razlikuje. Malo je država sa velikim brojem licenci za kockanje na internetu. U određenim državama važi koncept jedinstvene licence. Što se tiče vrste onlajn kockanja koja se nudi obično je reč o klađenju, uslugama kockarnice i lutriji/ bingu.

37. U onim državama u kojima postoji pravni okvir, sistemi izdavanja dozvola uglavnom su homogeni. Kriterijumi „prikkladnosti i ispravnosti“ primenjuju se na rukovođenje u okviru podnosioca zahteva za licencu, a stvarni vlasnici onlajn kockarnice moraju biti poznati pre izdavanja licence. Na vlasnike licenci primenjuju se različiti uslovi licenciranja. Pored toga, svi operatori onlajn kockanja dužni su da se pridržavaju uslova vezanih za SPN/SFT.

38. Ako postoje uslovi u vezi sa načinom plaćanja u kockarske svrhe, oni su slični; prihvata se samo uplata ovlašćenih finansijskih institucija. Sve države zahtevaju od operatora onlajn kockanja da otvore e-račune za igrače. Međutim, uslovi za otvaranje takvih računa i ograničenja koja su nametnuta za rad takvih računa se razlikuju.

39. Sve države koje regulišu kockanje na internetu izvestile su da ulažu napore da se sektor nadgleda i zaštiti raznim merama, kao što je na primer blokiranje IP-a.

40. Informacije o riziku od PN/FT u sektoru kockanja na internetu, kako unutar MANIVAL, tako i zemalja članica Evropske unije, su ograničene.

41. Čini se da studije o ovoj temi koje su sproveli privatni istraživači pokazuju da je rizik od PN/FT povezan sa regulisanim kockanjem na internetu nizak i da ovaj sektor verovatno nije najpovoljnija opcija za pranje novca ili finansiranje terorista. To je uglavnom u skladu sa zaključkom koji je donela Evropska komisija nakon sprovođenja studije o kockanju na internetu na unutrašnjem tržištu. Zaključeno je da postoji vrlo malo informacija ili dokaza koji ukazuju na to da se licencirani operatori onlajn kockanja u Evropi zloupotrebljavaju u svrhe PN/FT.

42. Ipak, na osnovu anegdotskih informacija koje su interesne grupe iz javnog i privatnog sektora delile sa projektnim timom MANIVAL, identifikovan je niz slabosti, indikatora i tipologija u vezi sa onlajn kockanjem.

43. Čini se da je jedna od glavnih slabosti direktno povezana sa nereguliranim kockanjem na internetu. U okruženju u kome kockanje na mreži nije predmet nadzora, mogućnost za zloupotrebu drastično raste. Kriminalci se lako infiltriraju u sektor ili koriste sistem kockanja na internetu u nezakonite svrhe, bez adekvatnih sistema kontrole.

44. S obzirom na to da se kockanje na internetu po svojoj prirodi vrši anonimno, kriminalci se mogu neprimetno sakriti iza lažnog ili ukradenog identiteta. Dogovaranje između različitih igrača u svrhu prenosa vrednosti sa jednog naloga na drugi je takođe moguće.

45. Upotreba alternativnih sistema plaćanja za uplatu sredstava na račun za kockanje na internetu takođe može povećati rizik od PN/FT. Prihvatanje uplata putem takvih sistema stoga bi trebalo da bude podvrgnuto najstrožem nivou kontrole od strane operatora onlajn kockanja.

46. Izazovi se takođe javljaju zbog prekogranične prirode kockanja na internetu. Kao što je rečeno u izveštaju, odstupanja kod pravnih okvira različitih država i činjenica da mnoge države uopšte ne regulišu kockanje na internetu mogu stvoriti praznine koje kriminalci mogu da zloupotrebe.

47. Regulisanje i nadzor nad kockanjem na internetu je, dakle, jedan od najjačih faktora za sprečavanje zloupotrebe. Regulisanje kockanja na internetu može umanjiti rizike od PN/FT kada su:

- osobe koje žele da uspostave onlajn kockanje predmet kontrole organa koji izdaje licence čime se smanjuje rizik da se kriminalci infiltriraju u sektor;
- operatori onlajn kockanja obavezni da primenjuju preventivne mere za otkrivanje i prijavljivanje zloupotrebe;
- aktivnosti kockanja na internetu dozvoljene samo tamo gde se sredstva prenose preko regulisanih finansijskih institucija.

48. Ostale mere koje se mogu nametnuti operatorima onlajn kockanja u cilju smanjenja rizika od PN/FT su sledeće:

- Zabrana registrovanja više računa;
- Ograničavanje prenosa sa jednog računa na drugi;
- Zahtevanje da se dobici uplaćuju na račune koji se vode samo na ime igrača;
- Ograničavanje plaćanja trećim stranama sa računa za kockanje na internetu;
- Ograničavanje uplate gotovine putem mešovite lanca fizičkih kockarnica i kockarnica na internetu.